

KÜRESELLEŞEN DÜNYADA KADIN EĞİTİMİNİN GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA'YA ETKİSİ

THE IMPACT OF FEMALE EDUCATION ON GROSS NATIONAL PRODUCT IN GLOBALIZED WORLD

Salih KALAYCI¹ Ayhan ÖZTÜRK²

Özet: Özellikle küreselleşen dünyada eğitim ve onun ülkelerin ekonomilerine getirdiği uzun vadeli etkiler akademik literatürdeki bir çok makalede kapsamlı olarak ele alınmıştır. Bu çalışmanın temel amacı küreselleşme kavramını detaylı olarak işledikten sonra en önemli parametrelerinden olan eğitim kavramını ve özellikle de kadın eğitimini senelik veriler halinde 1970 – 2011 yılları arasında ampirik analiz yaparak, Türkiye'deki kadın eğitiminin iktisadi yapısına etkisini ölçmektir. Bu bağlamda, doğrusal regresyon modeli kullanılmış ve 1970 – 2011 yılları arasında kadın eğitimi arttıkça Türkiye'nin iktisadi yapısını güçlendirdiği açıkça ortaya konulmuştur. Dolayısıyla, kadın eğitimi ile iktisadi büyümenin en önemli göstergelerinden biri olan Gayri safi milli hasıla arasında doğru oranda korelasyon vardır. Kadınların eğitim alanında daha aktif rol oynamaları için yapılması gerekenler makalenin sonuç bölümünde ele alınmıştır.

Anahtar sözcükler: Bölgesel İktisat, Uluslararası İktisat, Kadın Eğitimi, Gayri Safi Milli Hasıla, Küreselleşme

Abstract: Notably in globalizing world, there are kinds of article available regarding education and its long-term impact on economic growth of countries in academic literature. The major goal of the paper is to explain the terms of globalization in detail and afterwards, it's most important parameter of education and especially, female education is analyzed from 1970 to 2011 as annually by implementing empirical analysis. In this context, linear regression analysis is used and result indicates that as long as female education increases the economic growth is raised considerably. Therefore, there is reverse relationship between variables. In conclusion part of this paper, some recommendation is given regarding how to provide female participation in education.

Keywords: Regional Economics, International Economics, Female Education, Gross National Product, Globalization

¹ Yrd. Doç. Dr., Bursa Teknik Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik, salih.kalayci@btu.edu.tr

² Öğrenci, Bursa Teknik Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

Giriş

Kişilerin toplum içerisinde hak ettiği konumu bulabilmeleri açısından oldukça önemli bir unsur olan eğitim, tüm ülkeler açısından gerek ekonomik gerekse sosyal ve kültürel açıdan gelişmenin vazgeçilmezidir. Gelişmiş ülkeler incelendiğinde, eğitim alanında kadına yapılan yatırımın çok önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Fakat bugün hala kadının ikinci sınıf bir vatandaş olarak görüldüğü, eğitim alanında erkeklere kıyasla eşit şartlara sahip olmadığı ülkelerin sayısı oldukça fazladır. Toplumların geleceği ve refah seviyesine ulaşmasında eğitimin önemi göz ardı edilememektedir. Bu durum, genç nüfusu fazla olan Türkiye gibi toplumlar için daha da fazla önem teşkil etmektedir. Türkiye’de zorunlu ve ücretsiz temel eğitim verilmesi gibi çeşitli yasalarla eğitimin korunmasına karşın, hala eğitim düzeyinde cinsiyetler arasında fırsat eşitliği sağlanamamaktadır. Bölgeler arasında eğitime ulaşma konusunda oluşan farklılıklar, bu durumun ortaya çıkma sebeplerinden biri olarak gösterilmektedir (Tor ve Ağıl, 2016: 71). Ülkenin kırsal kesimlerinde hayatını sürdüren kadınlara verilen eğitim, genel olarak ilköğretim seviyesinde olduğu için bu eğitim sayesinde bölge kadınlarının meslek kazanarak iş yaşamına atılması çok güç bir durum olmaktadır. Bu bölgelerde yaşayan kadınların istihdamı genellikle ev hizmetleri ile kalifiye işgücü gerektirmeyen alanlarda ve olabildiğince düşük ücretlerle gerçekleşmektedir. Bu şekilde bir çalışmayla birlikte kadın dış dünyadan da soyutlanmış bir hale gelmektedir (Kayadibi, 2003: 29).

Kadının eğitimden yoksun bırakılması aynı zamanda bir ülkede gelir dağılımında meydana gelecek adaletsizliğe de neden olmaktadır. Eğitimli bireylerin daha fazla gelir elde ettiği düşünüldüğünde kadının eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanması sonrasında işgücüne katılımı ülke ekonomisi açısından da etkili olmaktadır. Özellikle ülke içerisinde bölgeler arasındaki farklılıklar nedeniyle kırsal kesimde yaşayan kadınların eğitimden mahrum kalması, bunun aksine kentsel kesimde hayatını sürdüren kadınların diğer kadınlara nazaran daha eğitilmiş olması, bölgeler arasında gelir dağılımı açısından, ekonomik kalkınma açısından oluşan farkların sebeplerinden biri olarak dikkat çekmektedir.

Aile içerisinde erkeğe göre daha fazla eğitici rol üstlenen kadına eğitim alanında yatırım yapılması, şüphesiz ki gelecek nesillerin daha bilinçli olmasına katkı sağlayacaktır. Bu durum bir toplumun kalkınmasında, kadın eğitiminin kilit nokta olarak yer aldığı gerçeğini açıkça ortaya koymaktadır (Kayadibi, 2003: 28).

Sosyal bilimler alanında en çok tartışılan konulardan biri haline gelen küreselleşme, 1980’li yılların sonuna doğru hissedilmeye başlanmış, 1990’lı yıllarda ise büyük bir önem kazanmıştır ve ekonomi, siyaset, kültür, teknoloji ve eğitim gibi her alanda değişimi anlatmak için kullanılmaktadır. Küreselleşme kavramı ülkeler arasındaki uzaklıkların öneminin azaldığı ve belirli alanlarda dünya bütünlüğünün sağlandığını ifade etmektedir. Ülkelerin birbirine karşı olan bağımlılıkları bu olgu sayesinde artmıştır. Zamanın, mekânın ve mesafelerin önemi kalmamıştır. Küreselleşme, insanların aralarındaki ilişkilerin kolaylıkla kurulmasını sağlar, bu da kültürel etkileşimin önemini arttırmaktadır. Aslında

küreselleşme kısaca toplumların birbirine benzeme sürecini anlatmaktadır (Çalık ve Sezgin, 2005, 55-56).

Literatür Özeti

Tablo 1.

Akademik Literatürde Eğitim ile İktisadi Büyüme Konusunu Ele Alan Bazı Çalışmalar

Yazar	Veri Seti	Analiz	Sonuç
Yumuşak, Bilen ve Ateş (2013)	1968-2006	Kırılmalı eşbütünleşme analizi uygulanmıştır	Türkiye’de büyüme oranı ve eğitim seviyelerine göre mezun kadın oranları değişken olarak incelenmiş ve analiz sonucunda iktisadi büyüme ile kadının eğitimi arasında uzun dönemli bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir.
Benavot (1989)	1960-1985	Panel veri analizi kullanılmıştır.	Küresel olarak gelişmekte olan ve gelişmiş 96 ülke genelinde yapılan analiz sonucunda gelişmekte olan ülkelerde hem kadın hem de erkeklerin ilköğretime katılmasının iktisadi kalkınmayı olumlu bir şekilde etkilediği gözlenmiştir. Ortaöğretim düzeyinde ise kadın eğitimi istatistiksel açıdan anlamsız bulunmuştur. Yoksul ülkelerde ise ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki kadın eğitiminin iktisadi kalkınma üzerinde bulunan etkisi erkek eğitimine kıyasla daha baskın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Dollar ve Gatti (1999)	1975–1990	Panel veri seti uygulanmıştır.	Küreselleşme bağlamında 127 Ülke kapsamında yapılan analize göre değişken olarak kişi başına Gayri safi milli hasıla ve ortaöğretim okullaşma yılı ele alınmış ve gelişmekte olan ülkelerde kadın eğitimi anlamsız, fakat gelişmiş ülkelerde kadın eğitimi incelendiğinde ise bu unsurun hasılayı olumlu bir şekilde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.
İnce (2011)	1980-2009	Zaman serisi analizi uygulanmıştır.	Türkiye’ de belirtilen tarihlerde kişi başına GSYİH ile ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite mezuniyet oranının yanı sıra yetişkin kadınlar arasında okuryazarlık oranı ele alınmış ve analiz sonucunda ilköğretim mezunu kadınların büyümeyi negatif yönde etkilediği saptanmış fakat ortaöğretim ile üniversiteden mezun olan kadınların, kalkınmayı olumlu bir şekilde tetiklediği görülmüştür.
Kasa ve Alptekin (2016)	2000-2013	Johansen eşbütünleşme testi ve VAR analizi uygulanmıştır.	Türkiye’de GSYİH ve kadınların eğitim düzeylerine göre işgücüne katılım oranları değişken olarak incelenmiş ve analiz sonucunda kadınların eğitim seviyelerine göre işgücüne katılım yüzdesi zamanla kalkınmayı artan oranlı bir şekilde gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Günsoy ve Özsoy (2012)	2005-2011	VAR modeli kullanılmıştır.	Türkiye’de 2005-2011 yılları arasında eğitim, kadın işgücü ve büyüme değişkenleri çerçevesinde yapılan analiz sonucuna göre iktisadi büyümede, meslek lisesi mezunu kadınların işgücünde yer edinme oranları oldukça önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunu takiben yükseköğretim mezunu olan kadınların işgücüne katılım oranlarının etkili olduğu sonucu saptanmıştır.
------------------------	-----------	----------------------------	--

Küreselleşme Kavramı ile İlgili Tanımlar

Küreselleşme kavramına uygun, açık ve net bir tanım yapmak kolay değildir. Fakat dünyanın farklı ülkeleri arasındaki etkileşimin artması ve karşılıklı olarak birbirine bağımlı hale gelmesi olarak tanımlanabilir. Küreselleşme, çoğu araştırmacı tarafından ekonomik olarak görülmektedir ancak küreselleşmeyi yalnızca ekonomik açıdan incelemek anlaşılabilirliğini zorlaştırmaktadır. Küreselleşme, ekonomik sürecin yanında kültürel, sosyal, politik, çevresel ve teknolojik olarakta önem taşımaktadır (Kıvılcım, 2013: 3).

Küreselleşme, kısaca bütün dünyanın tek bir yer olacak şekilde daraltılıp küçülmesi anlamına gelmektedir. Ekonomik, sosyal, teknolojik, siyasal ve kültürel boyutların sınırlar dışına taşıp, dünyanın geneline dağılması anlamına gelmesi olarak değerlendirilmektedir. Ulusal kültürlerin çözüldüğü gruplar ve bireyler arasındaki ilişkilerin kolay bir hale gelerek yaygınlaştığı bir süreç olarakta tanımlanabilmektedir (Köse, 2003: 4).

Öncelikle 1989 yılında Doğu Bloku’nun çökmesi ve sonrasında 1991 yılında Sovyetler Birliği’nin dağılması sonrasında en çok konuşulan konulardan biri haline gelen küreselleşme ile anlatılmak istenen çok net değildir. Bazen dünya toplumlarının birbirine benzeme süreci ve bunun sonucunda ortak bir kültür ortaya çıktığını, bazen de toplumların ve kültürlerinin birbirinden farklı olduklarını anlatmak için kullanılmaktadır (Eken, 2006: 244).

Küreselleşme söylendiğinde öncelikle aklımıza gelen, birtakım şeylerin dünya çapında yaygınlaşmasıdır. Bilimde, ekonomide, sanatta, politikada, teknolojiye dünyanın bir bütün olarak algılanması sürecidir. Bilginin, ekonominin ve bunlara bağlı olarak üretimin yaygınlaşması küreselleşme sürecinin vazgeçilmez öğeleridir. Özetle küreselleşme, evrensel olan bir şeyin yerelleşmesi, yerel olanın da evrenselleşmesi sürecidir (Onat, 2002: 37).

Küreselleşme kavramı yeni bir olgu olmamakla birlikte sürecin tam olarak ne zaman başladığı da bilinmemektedir. Küreselleşme, tarihte insanların yaşadıkları yerlerden başka yere göç etmesine, ipek ve deniz yolları ile yeni yerlerin bulunmasına kadar dayanmaktadır. Küreselleşme kavramının bugünkü anlamıyla değerlendirilmesi ise 4 Nisan 1959 yılında The Economist Dergisi’nin kullanmasıyla ortaya çıkmıştır. Marshall McLuhan da 1962 yılında “küresel köy” kavramını ilk kez kullanan kişi olmuştur. Böylece dünya ekonomisinin tek pazar halinde toplanacağı düşüncesinin temeli atılmıştır (Aktel, 2001: 195).

Küreselleşmenin Tarihsel Gelişimi

Küreselleşmenin tarihçesini inceleyecek olursak ilk olarak İkinci Dünya Savaşı'nın sonrasında soğuk savaş dönemi ve bu dönemde gerçekleşmiş olan eğitim alanında yenilikler, ekonomik, sosyal ve toplumsal olayları dikkate almak gerekir. Küreselleşmenin tarihsel gelişim süreci soğuk savaşın bitmesi ve sosyalist blok kavramının sona ermesiyle hızlanmıştır (Kürkçü, 2013: 3).

Günümüzde dünya çapında yaşanan değişim süreçlerinin kuşkusuz en önemlisi küreselleşme kavramıdır. Küreselleşme çok eski bir kavram olmasına rağmen 1950'li yıllardan itibaren sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Tarihte küreselleşme, değişik bölgelerde hayatlarını sürdüren insan gruplarının birbiriyle ilişkilerinin olduğu zamana kadar dayandığı bilinmektedir. Küreselleşmenin özellikle 19. yüzyılın sonlarından, 1914'lere kadar ekonomik alanda oldukça ileri boyutlarda olduğu bilinmektedir. Uluslararası alanda bireylerin serbest dolaşımı önündeki engeller kalkması, uluslar arası ticareti kısıtlayan engellerin çok düşük seviyelere ulaşması, ulaşımın maliyetlerinin en düşük seviyelere ulaşması bunu etkilemiştir (Aytekin, 2013: 124-125).

Küreselleşme kavramı yeni bir olgu olmamakla birlikte sürecin tam olarak ne zaman başladığı da bilinmemektedir. Küreselleşme, tarihte insanların yaşadıkları yerlerden başka yere göç etmesine, ipek ve deniz yolları ile yeni yerlerin bulunmasına kadar dayanır. Küreselleşme kavramının bugünkü anlamıyla değerlendirilmesi ise 4 Nisan 1959 yılında The Economist Dergisi'nin kullanmasıyla ortaya çıkmıştır. Marshall McLuhan da 1962 yılında "küresel köy" kavramını ilk kez kullanan kişi olmuştur. Böylece dünya ekonomisinin tek pazar halinde toplanacağı düşüncesinin temeli atılmıştır (Aktel, 2001: 195).

Küreselleşmenin Eğitim Açısından Ekonomik Boyutu

Ekonomik boyut, küreselleşmenin en çok öne çıkan boyutudur. Küreselleşmenin eğitim gibi diğer boyutlarıyla kıyaslandığında da en eski döneme dayanan boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşmenin ekonomik yönü 1800'lü yıllara dayanmaktadır. Küreselleşmenin ekonomik boyutu çok uluslu şirketler tarafından belirlenmektedir fakat çok uluslu şirketler kadar uluslararası örgütler de küreselleşmenin ekonomik boyutunun şekillendirilmesinde söz sahibidir (IMF, IBRD, GATT, WTO, vb). Uluslararası örgütler daha çok üretim faktörlerinin ve ticaretin önündeki engellerin kaldırılmasını amaçlamıştır (Köse, 2003: 11).

Küreselleşmenin gelişiminde ekonomik, eğitim, siyasi, sosyal, kültürel, teknolojik, çevresel, demografik etkenlerin bulunduğu bilinmektedir. Fakat daima küreselleşme sürecinin ekonomik boyutu ön plana çıkmıştır. Ekonomik küreselleşme, uluslararası ilişkilerin ve uluslararası ticaretin gelişmesine, yapılan yatırımların artmasına, piyasa ekonomisinin gelişmesine, serbest ticaretin yayılmasına, çok uluslu şirketlerin faaliyetlerini arttırmasına, dış ticaret hacminin genişlemesine işaret etmektedir (Aktel, 2001: 196-197).

Ekonomik küreselleşme ve eğitim, yaygın olarak ülke ekonomilerinin dünya ekonomisiyle uyumunu tek pazar bütünlüğünü belirtmektedir. Bir başka şekilde açıklamak gerekirse, ülkelerin aralarında mal, sermaye ve eğitim hizmeti gibi alışverişinin artmasıyla birlikte ülkeler arasındaki

ilişkilerin artması, ülkelerin birbirine yakınlaşması anlamına gelmektedir (Aydemir ve Kaya, 2007: 268).

Küreselleşmenin ekonomik boyutunda en önemli gelişmelerden biri, ülkelerin birbirine olan bağımlılığın artış göstermesidir. Bunun nedeni ise ticari faaliyetlerin artmasıdır. Ticaretin ülkeler arasında artmasında, yani küreselleşmesinde bazı gelişmeler önemli pay sahibidir. Bu gelişmelere bakıldığında öncelikle 1947 yılında kurulan GATT çerçevesinde ticaretin uluslararası boyutlarda serbestlik kazanması için gümrük tarifeleri ve kotaların kaldırılması çalışmaları gelmektedir. (Günümüzde GATT yerine WTO yani Dünya Ticaret Örgütü vardır.) Gümrük tarifeleri ve kotaların kaldırılmasının yanında teknolojik gelişmelerinde etkileri mevcuttur. Bu gelişmeler sonucunda uluslararası pazar daha kolay bir şekilde takip edilir hale gelmiştir ve taşımanın maliyetleri oldukça düşmüştür (Kıvılcım, 2013: 7).

Dünya üzerinde ülkelerde yaşayan topluluklar, diğer ülkelerde yaşayan topluluklara bağlı kalmıştır. Üretim parçalar haline ayrılmıştır. Her bir parçası ayrı ülkelerde üretilir hale gelmiştir. Bu durum gelişmiş ülkelerde de aynıdır. Gelişmiş ülkelerde de insanlar dışarıdan gelen mallara bağlı durumdadır. Örnek verecek olursak; otomobil üreten ülkeler, üretimde kullanılan bazı parçaları diğer ülkelerden tedarik ederler.

Küreselleşmenin ekonomik ve eğitim boyutu aslında bütün dünyada aynı tüketim kültürü oluşturma çabasına yöneliktir. Din, dil, ırk ayrımı olmadan dünyadaki bütün insanları aynı markalı pantolonları giymeye, aynı marka içecekleri içmeye, aynı marka ayakkabıları giymeye şartlandırmaktadır. Bu da sermayenin gücü ve kitle iletişim araçları gelişimiyle oluşmaktadır (İçli, 2001: 166).

Küreselleşmenin Eğitim Açısından Siyasi Boyutu

Siyasi küreselleşmeyi otorite, siyasi güç ve yönetim şekillerindeki değişim olarak tanımlamak mümkündür. Küresel siyaset, geleneksel siyaset anlayışından farklı olarak küreselleşmenin çok aktörlü yapısına işaret eder. Ulus devlet, devletler üstü kurumlar, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları bu yapının dört temel aktörüdür. Küresel siyaset ise bu aktörlerin birbiriyle etkileşimi sonucunda şekil almaktadır (Bayar, 2008: 28).

Küreselleşmenin siyasi boyutunu irdelemek gerekirse dünyada değişik bölgelerde, değişik yaşam şartları ve farklı siyasi düşüncelerin egemen olduğu yerlerde hayatlarını sürdüren toplumların üzerinde etkisi anlaşılmaktadır. Küreselleşme sürecinde ulus devletler yetkilerinin bir kısmını çeşitli kuruluşlara devrettikleri için bu süreçte ulus devletlerin gücü azalmaktadır.

Küreselleşme sürecinde bir takım etkinlikler uluslararası nitelik kazanmaktadır. Daha önceden sadece ulusal sınırlar içerisinde ele alınan birçok konu artık diğer ulusları da etkilemeye başladığından bu sorunların çözümü dünyayı kapsayacak şekilde yapılmaktadır (Ürgün ve Duru, 2014: 49).

İnsanların temel ihtiyaçlarının karşılanmasıyla, özgürlükle, demokrasiyle, insan haklarıyla ilgili kaygılarındaki artış, bugün yönetime katılmada yeni aktörler ortaya çıkarmıştır. Uluslararası

sistemde meydana gelen değişim, devletlerin kamu yönetimi üzerinde de etkilerini göstermektedir. Diplomasinin öneminin giderek azalması bunun ispatı niteliğindedir (Köse, 2003: 10)

Küreselleşme sürecinde toplum devlet ve birey kavramlarının yeniden tanımlanması gereği meydana gelmiş, ulus devletin hâkimiyeti zedelenmiş ve sınırlı bir yapıya kavuşturulma düşüncesi yaygınlaşmaya başlamıştır. Devletin küçültülüp yerel yönetimlerin desteklenmesi, insan haklarının ve özgürlüklerinin dikkate alınması, kamu yönetiminin topluma hizmet etme aracı olduğu düşüncesinin yaygınlaşmasında küreselleşme sürecinin etkisi oldukça fazladır (Aktel, 2001: 199).

Küreselleşmenin Sosyal ve Kültürel Boyutu

Küreselleşme sosyal ve kültürel yapıyı da önemli ölçüde etkilemektedir. Küreselleşme kavramının sosyal ve kültürel boyutu, dünya üzerindeki toplumların karşılıklı olarak iletişiminin, etkileşiminin devamlı artması olarak açıklanabilir. Tüketim ve hakim, egemen kültür gibi faktörlerle de toplulukların karşılıklı olarak birbirlerine benzeme süreci söz konusudur. Dünyada her ülkede üzerinde ABD bayrağı olan kıyafetler görmek mümkündür. Bu ve benzeri olgular, küreselleşmenin kültürel anlamda da kendini gösterdiğinin ispatıdır (Kıvılcım, 2013: 9).

Dünyada teknolojik gelişmeye bağlı olarak toplumların sosyal ve kültürel boyutları da etkilenmektedir. Bu etkilenme olumlu ya da olumsuz olabilmektedir. Küreselleşme sürecinde evrensel değerlere uymayan toplumlar, sosyal ve kültürel değerlerini kısmen de olsa değiştirmektedir. Küreselleşme bir taraftan değişime yol açarken bir taraftan da yerel kimlikleri yıpratmaktadır.

Dünya genelinde başta İngilizce eğitimi olmak üzere farklı dillerin kullanımının yaygınlaşması, iletişim alanındaki etkinin artmasına neden olmaktadır. Hem ekonomik, hem teknolojik, hem eğitim, hem de siyasal gelişmelerin de katkısıyla kitle iletişim araçları üzerinde devletin etkisinin azalması, bu araçların geniş alanlara yayılmasını hızlandırmaktadır. Bunun sonucunda da yerel kültürden evrensel kültüre doğru bir dönüşüm başlamış bulunmaktadır (Köse, 2003: 12).

Küreselleşen dünyada gerçekleştirilen eğitim sistemi bireylere global bir yurttaşlık anlayışı kazanmalarını sağlamaktadır. Eğitimin küreselleşmesiyle birlikte kişiler, yalnızca kendi ulusunun tarihlerini, dillerini ve kültürlerini öğrenmenin dışında, küresel pazar ekonomisinde başarıya ulaşabilmek adına farklı ülkelerin kültürlerini, dillerini ve tarihlerini de öğrenme gereksinimi duymaktadır. Çünkü küreselleşen dünyada başarıya ulaşmak için, bireyin yaşadığı yerle sınırlı kalmaması gerekmektedir (Çalık ve Sezgin, 2005: 61).

Globalleşme evresinde eğitim alanında gerçekleştirilen gelişmeler oldukça önem teşkil etmektedir. Fakat bilgi piyasasının hüküm süreceği globalleşmede, yoksul ve eğitimden mahrum olan kesimler adına negatif bir etki olmaktadır. Öncelikle küreselleşme sürecinde bu kesimlere eğitim alanında yapılan adaletsizlikler önlenerek fırsat eşitliği sağlandığı takdirde, yoksul ve eğitim açısından dezavantajlı kesimin olumlu yönde etkileneceği bilinmektedir. Globalleşen dünya genelinde kişilerin bireysel güvencesi eğitim olarak bilinmektedir. Eğitimin doğru bir

şekilde gerçekleştirilmesi, yani değişen çağa ve taleplere uygun bir eğitim anlayışının eşit bir şekilde dağılımı, bireysel güvencenin teminatı olarak karşımıza çıkacaktır (Çalık ve Sezgin, 2005: 62).

İletişim alanında gerçekleşen hızlı gelişmelerle birlikte farklı kültürler iç içe geçmektedir. Yaşam biçimi olarak toplumlar giderek birbirine benzemektedir. Düşünce yapısında, eğlencelerde, giyim tarzında, yiyecek ve içecek konusunda özellikle de genç nesil açısından büyük bir benzeşme söz konusudur. Giyim tarzında ayakkabıdan kazaklara kadar, eğlence tarzında ise diskonun tercih edilmesine kadar günlük hayatımızda Amerika kültürünün etkisi kendini göstermektedir. İran'da yaşayan gençlerin cezalandırılma uğruna bile olsa etek veya pardesü altına bile kot pantolon giymeyi tercih etmeleri, disko müziği dinlemeleri bu etkinin güzel bir örneğidir. Yine yiyecek ve içecek alışkanlıklarında da Coca Cola ve Pepsi, McDonald's gibi markaların hâkimiyeti söz konusudur (Talas ve Kaya, 2007: 153-154).

Başka bir açıdan bakarsak, küreselleşmenin dünyayı tek kutuplu bir hale getirdiği, paranın ve üretimin gelişmiş ülkelerde belirli bir kesim tarafından toplanmasına neden olduğu da bilinmektedir. Bu da dünyayı zengin ve fakir olmak üzere adeta iki bölüme ayırmıştır. Zengin daha zengin olurken fakir daha da fakirleşmektedir (Onat, 2002: 40).

Küreselleşmenin Çevresel Boyutu

Küreselleşmenin çevresel boyutu 1990'lı yılların başından itibaren en önemli konulardan biri haline gelmiştir. Hava kirliliği, küresel ısınma, kimyasal atıklar ve bunun gibi problemler küreselleşme süreci ile ilişkilidir. Küreselleşmenin çevresel boyutu, aynı zamanda demografik durumla da bağlantılıdır. Nüfusun hızlı artışı, dünyada bazı bölgelerde kaynakların kısıtlı hale geleceğinin habercisi olmaktadır (Bayar, 2008: 30).

Çevre sorunlarının en önemli kısmını oluşturan kapitalist sistemin üretim ve karlılığa, kazanca dayanan rekabetin çevresel kirliliği arttırdığı bilinmektedir. Doğal kaynakları yoğunlukla kullanan gelişmiş ülkeler, çevre kirliliğinin en önemli aktörü olarak görülür. Ayrıca bu gelişmiş ülkeler kendi ülkelerindeki doğal kaynakları kullanmakla yetinmeyip, az gelişmiş ülkelerin doğal kaynaklarından da yararlanmışlardır (Ürgün ve Duru, 2014: 52).

Küreselleşmenin Teknolojik Boyutu

Teknolojik küreselleşme, başta internet olmak üzere bilgi iletişim teknolojilerinin tüm dünya çapında ülke sınırlarını ortadan kaldırması olarak açıklanabilir. Küreselleşme, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte, üretim ve iş alanlarında da büyük bir değişim olarak kendini göstermektedir. İşgücü piyasalarını ve istihdamı da büyük ölçüde değişikliğe uğratmıştır. İşyerlerinde esnek otomasyon teknolojilerinin kullanılmaya başlanmasıyla birlikte verimliliğin artması ve rekabetin kazanılmasında da önemli rolü vardır (Çelik, 2015: 67).

Küreselleşmeyle birlikte teknolojinin getirdiği problemler arasında çevre kirliliği, insanların teknolojik cihazlara bağımlı hale gelmesi, yüz yüze iletişimin yerini kitle iletişim araçları ile

sağlanan iletişimlerin alması, silahlanmadaki artış şeklinde söylemek mümkündür. Küreselleşme, terör ve şiddetin artmasında da önemli rol oynamaktadır (Onat, 2002: 40).

New York'tan Londra'ya üç dakikalık kısa bir telefon görüşmesinin 1930 yılında 300 dolar maliyeti varken bu rakam bugün ortalama 20 cent civarındadır. Bir başka örnek verecek olursak dünyada 1933 yılında sadece 50 internet sitesi mevcutken 2001 yılında 350 milyon internet sitesinin varlığı bilinmektedir (Bayar, 2008: 29).

Metodoloji ve Veri Analizi

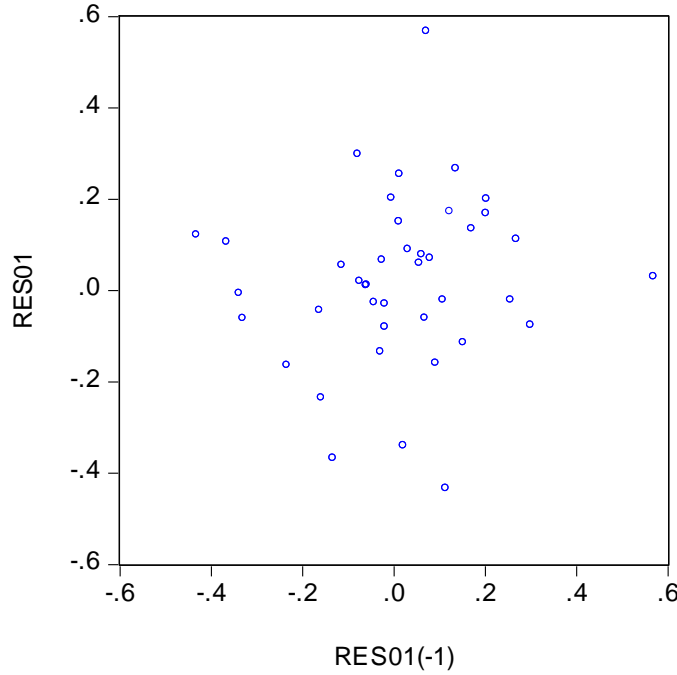
Çalışmanın ana konusu ile ilgili olarak kadın eğitiminin Gayri safi milli hasıla'ya etkisi tam olarak ölçebilmek amacı ile gerek TÜİK'ten gerekse Dünya Bankası'ndan senelik olarak 1970 ten 2011 yılları ele alınmıştır. Parametrik bir test olması amacı ile toplam 42 sene incelenmiştir. Makalede Gayri safi milli hasıla bağımlı değişken ve kadın eğitimi ise bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Ayrıca, analize başlamadan önce varyans patlamasını engellemek için her iki değişkenlere ait verilerin tek tek logaritmaları alınmıştır.

Tablo 2.

Kadın Eğitimi ve Gayri Safi Milli Hasıla (Bağımlı Değişken) arasındaki İlişkiye dair Regresyon Analizi

Bağımsız Değişken	p-değeri	t-değeri	Durbin-Watson	r-kare	AR(1)	@trend
Kadın Eğitimi	0.0000	9.985324	1.673598	0.967562	0.0000	0.8975

Tablo 2.'de yapılan doğrusal regresyon analizine göre yüksek öğrenim gören kadın sayısı arttıkça ülkenin Gayri safi milli hasıla'sı da artış göstermiştir. P-değeri 0.0000 olarak karşımıza çıkmaktadır ki bu bir önemli bulgudur. AR(1) ise 0.0000 olarak elde edilmiştir. Bu sonuç modelimizde otokorelasyon olmadığını göstermektedir. Ayrıca, @trend ise 0.05'den büyüktür ki bu sonuç bize değişkenlerimiz arasında sahte regresyon olmadığını açıkça göstermektedir. Dahası, Durbin Watson test sonucu 1.6677398 olarak çıkmıştır. Bu sonuç 2'ye yakın olduğu için otokorelasyon ihtimalini ortadan kaldırmaktadır. Aşağıdaki Şekil 1.'de kalıntı grafiği incelendiğinde kalıntılar rastgele dağılmışlardır. Dolayısıyla, modelimizde otokorelasyon yoktur.

Şekil 1. Türkiye için AR karakteristik polinomu'nun ters kökleri

Her üç otokorelasyon indikatörü göz önünde bulunduğunda gerek Durbin Watson sonucunun optimal noktaya yakınlığı, gerek AR(1) sonucunun 0.05'in altında olması gerekse Şekil 2.'deki kalıntı grafiğinin rastgele dağılması bize doğrusal regresyon modelimizin doğru olduğunu net bir biçimde göstermektedir. Yukarıda Tablo 2.'de yapılan doğrusal regresyon analizi sonucu eğitimli kadın sayısı ile Gayri safi milli hasıla arasında doğru oranda korelasyon olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Özellikle son dönemlere devletin kız çocuklarını okumaya yönlendirici politikalar uygulaması olumlu bir gelişme olarak karşımıza çıkmakla birlikte ilerleyen dönemlerde bu gibi politikaların daha da etkili bir şekilde uygulanması beraberinde ürün ve hizmet üretiminin artacağına işaret etmektedir. Bu artış da beraberinde bilim ve teknoloji gelişimini daha da tetikleyecek ve küreselleşen dünyada Türkiye büyük bir aktör olacaktır

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Türkiye'deki kadın eğitiminin Gayri safi milli hasıla'ya etkisi 1970 – 2011 yılları baz alınarak doğrusal regresyon modeli ile ölçülmüştür. Gayri safi milli hasıla bağımlı değişken, kadın eğitimi ise bağımsız değişken olarak belirlenmiş ve 1970 – 2011 yılları hesaba katıldığında kadın eğitimi arttıkça buna bağlı olarak en önemli iktisadi büyüme göstergelerinden biri olan Gayri safi milli hasıla'da büyüme gerçekleşmiştir yani bu iki değişken arasında doğru oranda korelasyon vardır. Benavot'un (1989), Yumuşak, Bilen ve Ateş (2013) ve Kasa ve Alptekin (2016) yaptıkları çalışmada belirttikleri gibi kadın eğitimi arttıkça iktisadi büyüme gerçekleşmiştir. Onların çalışmasında elde ettikleri ampirik bulgular ile bu çalışmada elde edilmiş doğrusal regresyon testi sonuçları paralellik göstermektedir.

Kadınların eğitimde daha aktif rol oynamaları için yapılması gerekenler ise özellikle ilk olarak ilköğretim ve lise eğitimi ile ilgili olarak devletin daha etkin politikalar izleyerek özellikle doğu ve güneydoğu anadolu bölgesinde burs vererek yatılı okullar açması gerekmektedir. İkinci olarak ise özellikle üzerinde çalışılan kalkınma planlarında kadın eğitimi konusunda daha fazla çözüm önerileri getirilmesi gerekmektedir. Çünkü özellikle küreselleşen dünyada her alanda olduğu gibi eğitimde de kadının rolü çok artmış ve kadının daha aktif rol oynadığı gelişmiş ülkeler incelendiğinde, eğitim alanında kadına yapılan yatırımın çok önemli bir yer tuttuğu açıkça görülmektedir. Benavot'un (1989) yılında yaptığı çalışmada gösterdiği gibi küresel olarak gelişmekte olan ve gelişmiş 96 ülke genelinde özellikle gelişmekte olan ülkelerde hem kadınların hem de erkeklerin ilköğretime katılmasının ekonomik büyümeyi pozitif bir şekilde etkilediğini bulmuştur. Yoksul ülkelerde ise ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki kadın eğitiminin iktisadi kalkınma üzerinde bulunan etkisi erkek eğitimine kıyasla daha baskın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Üçüncü olarak her okulda ve üniversitede üst pozisyonlarda bulunan yöneticiler, kadının eğitimde daha aktif rol oynaması için eğitim programları organize etmeli, eğitimde cinsiyete eşitsizliğini engellemek amacıyla tüm ülkede çalışmalar yapmalıdırlar. Son olarak, anne ve babaları bilinçlendirme amacı ile eğitim seminerleri yapılmalı ve bu programlar istikrarlı bir şekilde devam ettirilmelidir. Kadınlar için eğitim konusu ile ilgili olarak pozitif ayrımcılık yapılması gerekmektedir. Fakat eğitimin verimli olabilmesi, hem iktisadi büyümeye hem de kalkımaya etki edebilmesi, tek tip insan üreten sistemle değil sadece düşünen, üreten ve farkındalıklarını oluşturabilen kişilerin yetiştiği bir ülkede imkanı hale gelmektedir.

Kaynakça

- Aktel, M. (2001).Küreselleşme Süreci ve Etki Alanları. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6(2), 193-202.
- Aydemir, C., & Kaya, M. (2007).Küreselleşme Kavramı ve Ekonomik Yönü. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6(20), 260-282.
- Aytekin, İ. (2013). Küreselleşme ve Ekonomik Küreselleşme. Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(2), 123-134.
- Bayar, F. (2008). Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye. Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi, 32, 25-34.
- Benavot, A. (1989). Education, Gender, and Economic Development: A Cross-National Study. *Sociology of Education*, 14-32.
- Çalık, T., & Sezgin, F. (2005). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. Kastamonu Eğitim Dergisi, 13(1), 55-66.
- Çelik, M. Y. (2012). Boyutları ve Farklı Algılarıyla Küreselleşme. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(32), 57-74.

- Dollar, D., & Gatti, R. (1999). Gender inequality, income, and growth: are good times good for women? (Vol. 1). Washington, DC: Development Research Group, The World Bank.
- Eken, H. (2006). Küreselleşme ve Ulus Devlet. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (16), 243-262.
- Günsoy, G., & Özsoy, C. (2012). Türkiye’de Kadın İşgücü, Eğitim ve Büyüme İlişkisinin VAR Analizi. Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi, 49(568), 23.
- İçli, G. (2001). Küreselleşme ve Kültür. CÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 25(2), 163-172.
- İnce, M. (2011). Kadın Eğitiminin Ekonomik Büyümedeki Rolü: Türkiye Örneği. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (26), 227-238.
- Kasa, H., & Alptekin, V. (2016). Türkiye’ de Kadın İşgücünün Büyümeye Etkisi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 18(1), 1-24.
- Kayadibi, F. (2003). Kadın Eğitiminin Önemi ve Kalkınmadaki Rolü. Sosyoloji Konferansları, (28), 19-31.
- Kıvılcım, F. (2013). Küreselleşme Olgusu ve Çok Uluslu Şirketlerin Küreselleşme Süreci Üzerindeki Rolü. Ekonomi Bilimleri Dergisi, 5(2), 1-16.
- Kürkçü, D. D. (2013). Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 3(2), 1-11.
- Köse, Ö. (2003). Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü. Sayıştay Dergisi, (49), 3-46.
- Onat, H. (2002). Küreselleşme Üzerine. Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1(1), 37-47.
- Talas, M., & Kaya, Y. (2007). Küreselleşmenin Kültürel Sonuçları. Türklük Bilimi Araştırmaları, 22, 149-162.
- Tor, H., & Ağılı, E. (2016). Kadın ve Eğitim. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5, 67-74.
- Ürgün, Z., & Duru, M. N. (2014). Küresel Pazar Tekliflerinin Tasarımlaştırılması. İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, 4(16), 43-62.
- Yumuşak, I. G., Bilen, M., & Ateş, H. (2013). The Impacts of Gender Inequality in Education on Economic Growth in Turkey. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 103, 1093-1103.